

God havsmiljö 2020

Marin strategi för Nordsjön och Östersjön

Del 4: Åtgärdsprogram för havsmiljön

Dnr 3563-14

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram ett förslag till Åtgärdsprogram för havsmiljön (ÅPH) för Nordsjön och Östersjön enligt havsmiljöförordningen, som är det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. Åtgärdsprogrammet för havsmiljön ska ange vilka åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna för havet ska kunna följas så att god havsmiljö på sikt kan uppnås.

ÅPH följer bestämmelserna i 5 kap. miljöbalken och riktas till myndigheter och kommuner. För varje åtgärd har en ansvarig myndighet utpekats som behöver genomföra åtgärden, i vissa fall med medverkan från andra myndigheter. De flesta åtgärderna är av styrmedelstyp (exempelvis vägledning, utredningar, information, bidrag) som direkt eller indirekt leder till genomförandet av fysiska åtgärder.

Havs- och vattenmyndigheten föreslår 33 åtgärder inom områdena främmande arter, fiskar och skaldjur som påverkas av fiske, övergödning, bestående förändringar av hydrografiska villkor, farliga ämnen, marint avfall, biologisk mångfald, marina skyddade områden samt restaurering.

Tillförsel av näringsämnen, uttag av arter genom fiske samt tillförsel av farliga ämnen är de belastningar som på en övergripande nivå bedömts påverka miljötillståndet i svenska havsområden mest. Potentialen för att minska belastningen är störst för främmande arter och biologisk mångfald. Det finns även stor potential att minska belastningen för fisk och skaldjur som fiskas innanför trålgränsen. Inom ett flertal områden råder kunskapsbrist, vilket gör det svårt att bedöma omfattning och typ av åtgärder som behövs för att nå god miljöstatus samt även att bedöma åtgärdernas kostnader och effekter. Kunskapsförstärkning behövs om vilka de marina naturvärdena är och var de finns t.ex. om marina livsmiljöers utbredning och deras tillstånd.

Genomförande av ÅPH kommer inte att nå hela vägen till god status 2020. Detta beror bl.a. på den långa återställningstid som haven har och även på internationell påverkan t.ex. genom tillförsel av farliga ämnen genom luftdeposition. För att komma åt sådan belastning krävs ett kraftfullt internationellt samarbete.

Den samhällsekonomiska nyttan som kan uppnås om det föreslagna åtgärdsprogrammet genomförs bedöms vida överstiga kostnaderna. Som jämförelse kan nämnas att om god miljöstatus skulle uppnås i Nordsjön och Östersjön till 2020 uppskattas nyttan i form av tillgång på ökade ekosystemtjänster till > 200 miljarder kronor (för perioden 2016–2020). Beräknad kostnad för att genomföra ÅPH uppskattas till ca 4 miljarder kronor under perioden 2016–2021¹. De föreslagna åtgärderna är dock inte tillräckliga för att nå god miljöstatus. Även om konsekvensanalysen innehåller stora osäkerheter är det tydligt att genomförandet av ÅPH kommer att vara en mycket god investering både för miljön och genom de samhällsekonomiska nyttor som genereras i förhållande till kostnaderna.

Arbetet med åtgärdsprogrammet för havsmiljön har skett i samordning med annat miljöarbete. Preciseringsarna av flera av de havsrelaterade miljökvali-

¹ Flertalet åtgärder ingår i denna kostnad men några är inte inkluderade p.g.a. bristande kunskapsunderlag.

tetsmålen omfattar krav i havsmiljöförordningen. På så sätt knyts de juridiskt bindande miljökvalitetsnormerna för havsmiljön samman med de politiskt beslutade målen för svenska hav.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön är nära kopplat till vattenförvaltningens åtgärdsprogram, då huvuddelen av de landbaserade åtgärderna gällande övergödning och farliga ämnen återfinns där. De båda åtgärdsprogrammen kompletterar därmed varandra och samarbetet med vattenmyndigheterna, som är ansvariga för framtagandet av åtgärdprogram för vattenförvaltningen, fortsätter under samrådsprocessen.

Den kommande svenska havsplaneringen kommer att generera en process för att rumsligt planera för verksamheter så att god miljöstatus och en hållbar användning av haven kan uppnås. När åtgärdsprogrammet har tagits fram har hänsyn tagits till att flera föreslagna åtgärder har en rumslig dimension som behöver hanteras i en framtida process för havsplanering.

Arbetet innebär även samarbete med våra grannländer kring åtgärder i den gemensamma havsmiljön, bland annat genom bilaterala samarbeten, inom de regionala havskonventionerna Oskar och Helcom samt på EU-nivå.

Framtagandet av ÅPH genomförs under 2014 och 2015. Samråd om föreslaget åtgärdsprogram pågår mellan 1 februari och 30 april. Åtgärdsprogrammet beslutas senast 31 december 2015 och rapporteras därefter till EU-kommissionen. Med start 2016 ska arbetet med att genomföra åtgärderna påbörjas och effekter följas upp.